

DOI: 10.18559/SOEP.2017.8.7

Ewa Mińska-Struzik

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wydział Gospodarki Międzynarodowej,
Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych

Wanda Nowara

Urząd Statystyczny w Poznaniu

Autor do korespondencji: Ewa Mińska-Struzik, e.minska@ue.poznan.pl

TENDENCJE W NAPŁYWIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DO ROSJI W CZASIE NAPIĘĆ POLITYCZNYCH

Streszczenie: W artykule przedstawiono wyniki analizy tendencji rozwojowych w napływie BIZ do Rosji w przekroju geograficznym i gałęziowym w latach 2010–2014. Zidentyfikowane zostały przykłady krajów, branż i przedsiębiorstw zwiększających inwestycje pomimo kryzysu politycznego.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, Rosja, kryzys polityczny.

Klasyfikacja JEL: F21; F23; F50.

TRENDS IN FDI INFLOWS TO RUSSIA IN THE TIME OF POLITICAL TENSION

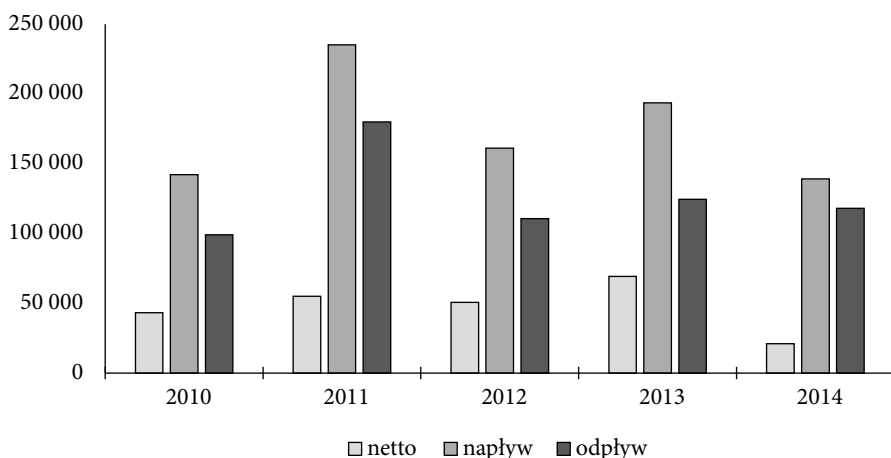
Abstract: The paper presents the outcomes of the analysis of development trends in FDI inflow to Russia, concerning its geographical and sector structure in the years 2010–2014. The authors identify the examples of countries, sectors and companies which have decided to increase investment despite the political crisis.

Keywords: foreign direct investment, Russia, political crisis.

Wstęp

Spowolnienie wzrostu gospodarki rosyjskiej uwidoczniło się już w 2011 roku. Pomimo korzystnych wówczas uwarunkowań zewnętrznych, w tym przede wszystkim wysokich cen ropy naftowej, wewnętrzne problemy strukturalne negatywnie przełożyły się na dynamikę gospodarki. Napięcia polityczne, będące konsekwencją aneksji Krymu w 2014 roku, tylko ten stan pogłębiły. Sankcje wprowadzone przez Zachód, w tym przede wszystkim przez kraje Unii Europejskiej i Stany Zjednoczone, a dalej impulsywna reakcja na nie ze strony władz rosyjskich pociągnęły za sobą zjawiska inflacyjne, nagłe zahamowanie konsumpcji, odpływ kapitału oraz spadek wpływów eksportowych. Fundamentami wzrostu gospodarczego zachwiały ponadto gwałtowny spadek cen surowców energetycznych na rynku międzynarodowym.

Wymienione czynniki składają się na bardzo niekorzystny klimat inwestycyjny, zarówno dla rodzimych przedsiębiorstw, jak i nierezydentów. Przedstawione na rysunku 1 wyraźne skurczenie się strumienia napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w 2014 roku zdaje się ten obraz wyraźnie potwierdzać. Tymczasem szczegółowa analiza w przekroju krajów pochodzenia inwestorów oraz gałęzi przemysłu, do których BIZ napływają, ujawnia zjawiska stojące w opozycji do uogólnionego obrazu widocznego w zagregowanych danych.

Rysunek 1. Napływ netto zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Rosji w latach 2009–2014 (w mln USD)

Źródło: Na podstawie danych Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej [www.cbr.ru]

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja wyników analizy tendencji rozwojowych w napływie BIZ do Rosji w przekroju geograficznym i gałęziowym w latach 2010–2014. Tam gdzie było to możliwe, uwzględniono także pierwsze dane za 2015 roku. Zidentyfikowane zostały przykłady krajów, branż i przedsiębiorstw zwiększających inwestycje pomimo kryzysu politycznego. Przedmiotem rozważań pozostają motywy, jakimi kierują się inwestorzy intensyfikujący działalność wbrew ogólnym tendencjom i pogarszającym się warunkom prowadzenia biznesu w Rosji.

1. Wartość i komponenty strumienia napływu BIZ do Rosji w latach 2010–2014

Mimo widocznego spowolnienia gospodarki po 2010 roku, Rosja plasowała się w pierwszej dziesiątce najbardziej znaczących rynków lokalizacji BIZ. W 2013 roku dotarła nawet do trzeciego miejsca w rankingu UNCTAD [WIR 2014, s. 4]. Można to uznać za swoisty paradoks, gdyż kraj ten bywa postrzegany przez międzynarodową społeczność biznesową jako miejsce o relatywnie słabym klimacie inwestycyjnym, przede wszystkim z powodu wysokiej korupcji oraz braku satysfakcjonujących przepisów prawnych w zakresie gwarancji własności [The Global 2015]. Niską ocenę instytucji równoważyły jednak: korzystnie oceniany potencjał innowacyjny, będący pochodną dobrze rozwiniętego systemu edukacji, wysoki poziom wykorzystania technologii ICT, wielkość rynku oraz łatwość i niski koszt założenia przedsiębiorstwa [Doing Business 2015].

W 2014 roku sytuacja radykalnie się zmieniła. Aneksja Krymu oraz interwencja militarna na wschodzie Ukrainy pociągnęły za sobą sankcje Zachodu wobec rosyjskich podmiotów gospodarczych i obywateli. Wielu analityków potwierdza, że to właśnie sankcje stały się jednym z najistotniejszych determinantów coraz trudniejszej sytuacji gospodarczej Rosji [Nelson 2015, s. 8]. W bezpośredniej reakcji na napięcia polityczne nastąpiła bowiem ucieczka kapitału, a następnie deprecjacja rubla. Przyspieszył też wzrost cen i zaczął się kurczyć eksport, pogarszany dalej przez systematyczne spadki cen ropy naftowej [Ćwiek-Karpowicz i Secrieru 2015, s. 47–58]. Dłuższe utrzymywanie się tych zjawisk z pewnością będzie się przekładać na zmniejszenie ilości środków publicznych niezbędnych do utrzymania dotychczasowych fundamentów konkurencyjności gospodarki w postaci systemu edukacji i innowacji [The Global 2015].

W zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych konsekwencje napięć politycznych i pogarszającego się klimatu inwestycyjnego uwidoczniły się

bardzo wyraźnie już w 2014 roku. Ujęte w tabeli 1 dane pozwalają zauważyć nie tylko kurczenie się strumienia napływu, ale także zasobów, zarówno w ujęciu wartościowym, jak i jako odsetka PKB. Rosja spadła z trzeciego na szesnaste miejsce w światowym rankingu gospodarek goszczących, a jej udział w światowych strumieniach i zasobach napływu BIZ skokowo się obniżył. Najniższy od 2010 roku napływ netto był jednak wynikiem nie tyle odpływu inwestycji (który choć wyniósł 118 mld USD, był mniejszy niż w 2013 roku), ile dużego spadku wartości inwestycji nowych. Wyraźnie zmniejszyła się liczba zrealizowanych projektów *greenfield*. W odniesieniu do ponadgranicznych fuzji i przejęć spadek liczby przeprowadzonych transakcji nie był co prawda aż tak drastyczny, jednak ich wartość w porównaniu do okresu sprzed globalnego kryzysu była wyraźnie niższa i zmienna w czasie.

Należy jednak zauważyć, że inwestycje *greenfield* w ujęciu wartościowym, po spadku w latach 2012–2013, w 2014 roku zaczęły rosnąć. Choć całkowity wzrost nie wydaje się znaczący (0,5 mld USD, co stanowi zwiększenie zaledwie o 4% względem roku poprzedniego, a w porównaniu do kwoty z 2012 roku całkowita wartość inwestycji od podstaw jest wciąż daleko mniejsza), to wzięwszy pod uwagę wspomniany wyżej gwałtowny spadek liczby zrealizowanych projektów, średnia wartość pojedynczego projektu podniosła się bardzo wyraźnie – z 40 do 70 mln USD.

Tabela 1. Tendencje rozwojowe w zakresie napływu BIZ do Rosji w latach 2010–2014

Kategoria	Średnia sprzed globalnego kryzysu (2005–2007)	Lata				
		2010	2011	2012	2013	2014
Napływ BIZ (mld USD)	36,3	43,2	55,1	50,6	69,2	21,0
Napływ BIZ (% inwestycji kapitałowych)	18,4	13,1	13,5	11,4	15,2	5,3
Napływ BIZ (% napływu BIZ na świecie)	2,5	3,3	3,5	3,6	4,7	1,7
Zasoby napływu (mld USD)	312,4	490,6	454,9	514,9	565,7	378,5
Zasoby napływu (% PKB)	29,4	32,2	23,9	25,6	27,2	20,4
Zasoby napływu BIZ (% zasobów BIZ na świecie)	2,2	2,5	2,2	2,3	2,2	1,5

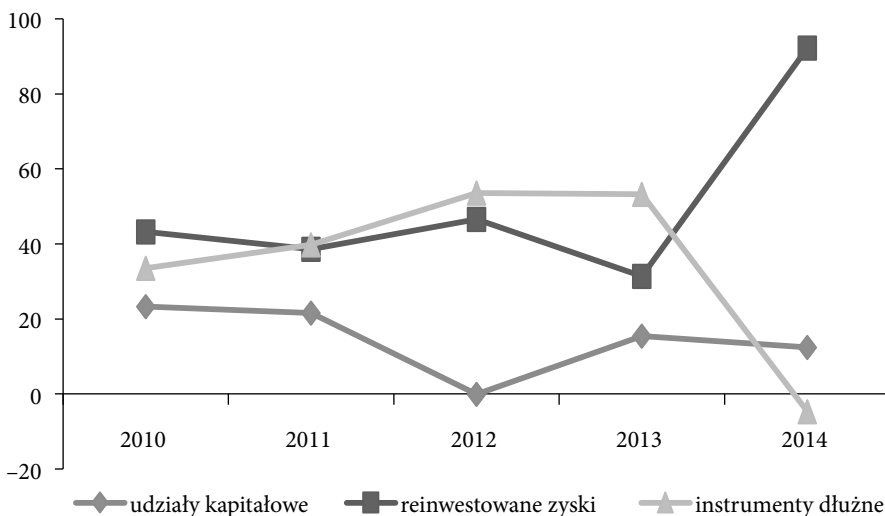
cd. tabeli 1

Kategoria	Średnia sprzed globalnego kryzysu (2005–2007)	Lata				
		2010	2011	2012	2013	2014
Inwestycje <i>greenfield</i> (liczba zrealizowanych projektów)	447	466	398	328	283	178
Inwestycje <i>greenfield</i> (mld USD)	32,1	29,6	22,4	16,7	12,5	13,0
Ponadgraniczne fuzje i przejęcia (liczba zrealizowanych projektów)	161	557	442	392	325	302
Ponadgraniczne fuzje i przejęcia (mld USD)	16,9 ^a	2,9	29,9	7,2	-3,9	5,5

^a Średnia obliczona dla lat 2006–2007, ze względu na ujemne wartości w 2005 roku.

Źródło: Na podstawie danych UNCTAD: [WIR 2015].

Istotnym składnikiem BIZ w całym badanym okresie były kredyty (rysunek 2). W latach 2012–2013 instrumenty dłużne stanowiły ponad połowę całkowitego strumienia napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W większości nie były one niestety przeznaczone na tworzenie nowych aktywów trwałych czy modernizację krajowej gospodarki. Częściej wykorzystywano je natomiast do spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań. W 2014 roku nastąpiło gwałtowne zatrzymanie napływu kapitału w omawianej formie, co biorąc pod uwagę systematyczny odpływ środków z tytułu zwrotu wcześniej otrzymanych kredytów, przełożyło się na spadek strumienia napływu BIZ o ponad miliard USD. Według danych za pierwszy kwartał 2015 roku niekorzystna tendencja wciąż się utrzymuje i ujemne saldo w pozycji „instrumenty dłużne” sięgnęło blisko 3 mld USD. Udział reinwestowanych zysków w strukturze napływu BIZ do Rosji w 2014 roku wzrósł za to niemal trzykrotnie. Ich poziom w całym badanym okresie pozostawał wyjątkowo stabilny (ok. 21 mld USD średniorocznie), co przy malejących pozostałych składnikach sprawiło, że reinwestowane zyski w okresie napięć politycznych stały się głównym komponentem strumienia napływu BIZ. Świadczy to o utrzymywaniu się rentowności dotychczas dokonanych inwestycji zagranicznych i relatywnie pozytywnej ocenie inwestorów, którzy pomimo wzrostu ryzyka i spowolnienia gospodarki rosyjskiej skłonni są do reinwestowania zysków.

Rysunek 2. Składniki strumienia napływu netto zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Rosji w latach 2010–2014 (w %)

Źródło: Na podstawie danych Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej: [www.cbr.ru]

Powyższe ustalenia pozwalają stwierdzić, że wybrane podmioty zagraniczne są gotowe zwiększać swoje zaangażowanie na rynku rosyjskim. Można to próbować uzasadnić w ten sposób, że z sankcjami i ich bezpośrednimi konsekwencjami wiążą się zjawiska mogące hipotetycznie sprzyjać niektórym typom inwestycji i inwestorów. W ramach odwetu za zastosowanie sankcji Rosja nałożyła embargo na przywóz niektórych produktów (np. rolnych) z krajów, które poparły sankcje. Zakaz handlu może z kolei zachęcać zagraniczne przedsiębiorstwa do dokonywania BIZ jako alternatywy dla niedozwolonego eksportu. Stymulująco w kierunku zwiększania inwestycji może też oddziaływać tani rubel. Warto zatem przyrzeć się bliżej strumieniom inwestycji lokowanych w Rosji, z uwzględnieniem kierunków ich pochodzenia oraz gałęzi, w których są dokonywane, celem identyfikacji bardziej dynamicznych inwestorów.

2. Napływ BIZ w przekroju krajów pochodzenia kapitału

W 2014 roku napływ netto BIZ do Rosji stanowił zaledwie 30% analogicznej wartości z roku poprzedniego. Nie oznacza to jednak, że z wszystkich kierunków napływały w 2014 roku mniejsze inwestycje. Na 119 krajów wymienia-

nych w bilansie płatniczym Rosji, w 57 przypadkach odnotowano inwestycje na poziomie wyższym niż rok wcześniej¹. Największe wzrosty strumieni napływu BIZ miały miejsce w odniesieniu do Czech (o 132% względem 2013 r.), Chin (114%), Korei Pd. (83%), Kazachstanu (72%), Włoch (70%), USA (46%), Hiszpanii (36%) i Łotwy (19%) oraz Polski i Austrii, skąd w 2013 roku zanotowano ujemny napływ netto. Trzeba także wspomnieć o Francji, która w 2014 roku powtórzyła wynik z roku poprzedniego, a należy do grona pięciu krajów (poza rajami podatkowymi), które w latach 2010–2014 zainwestowały w Rosji najwięcej. Tymczasem pozostali najbardziej znaczący inwestorzy – Holandia, Irlandia, Luksemburg i Wielka Brytania – radykalnie zmniejszyli kwoty kapitału lokowanego w formie BIZ.

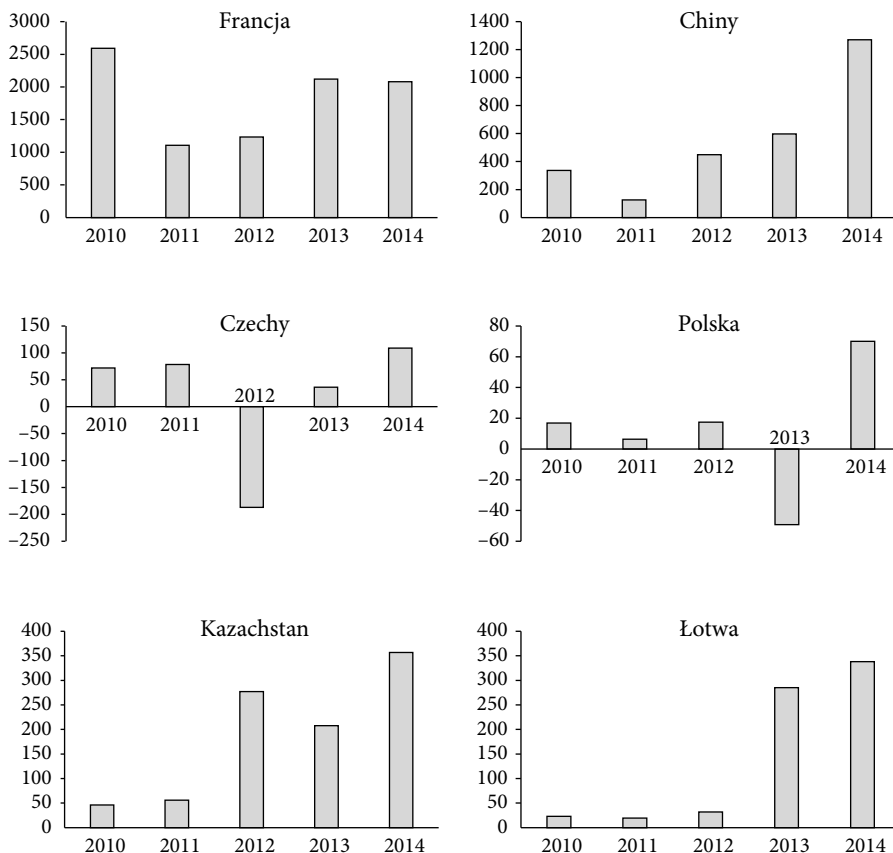
Jak wynika z przedstawionych wyżej danych, najbardziej spektakularny wzrost napływu BIZ do Rosji w 2014 roku dotyczył Czech. Według najnowszych danych w I kwartale 2015 roku wartość napływu inwestycji z Czech była większa niż w całym roku poprzednim. Trudno jednak ocenić, czy wzrosty mają szansę utrzymywać się dłużej, biorąc pod uwagę relatywnie małe inwestowane kwoty oraz brak wyraźnej tendencji rozwojowej w odniesieniu do czeskich inwestycji (rysunek 3).

Systematycznie zwiększają natomiast swoje inwestycje Chiny, dla których w 2014 roku Rosja stanowiła drugie po USA najważniejsze miejsce lokat kapitału na świecie [The fDi Report 2015, s. 4] i pierwsze w Europie Środkowoschodniej. W 2014 roku chińskie podmioty ulokowały w Rosji 64% środków zainwestowanych w całym regionie [Recovery 2015, s. 28–29]. Pod względem wartości kontrolowanych aktywów Rosja jest dla ChRL drugim najważniejszym rynkiem w Europie za Wielką Brytanią. 10% zagranicznych aktywów chińskich przedsiębiorstw znajduje się właśnie na analizowanym rynku². Dla Rosji BIZ z Chin stanowiły nieco ponad 6% całkowitego strumienia napływu BIZ w 2014 roku. Chociaż kwotowo i procentowo więcej zainwestowali na przykład Francuzi (10%), jednak to właśnie z Chin pochodziło pięciu największych inwestorów zagranicznych w Rosji w 2014 roku, którzy ogłosili inwestycje na łączną sumę ponad 5 mld dolarów.

Z kolei w połowie 2015 roku duże inwestycje bezpośrednio o wartości 10 mld USD [www.ft.com/intl] zadeklarowała poprzez Fundusz Inwestycji Publicznych Arabia Saudyjska, której zaangażowanie do tej pory było marginalne.

¹ Przytaczane dane, o ile nie zaznaczono inaczej, pochodzą z Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej [www.cbr.ru].

² Dla porównania w Wielkiej Brytanii znajduje się 28% zagranicznych aktywów chińskich przedsiębiorstw, a w trzeciej w rankingu Hiszpanii – 7%.

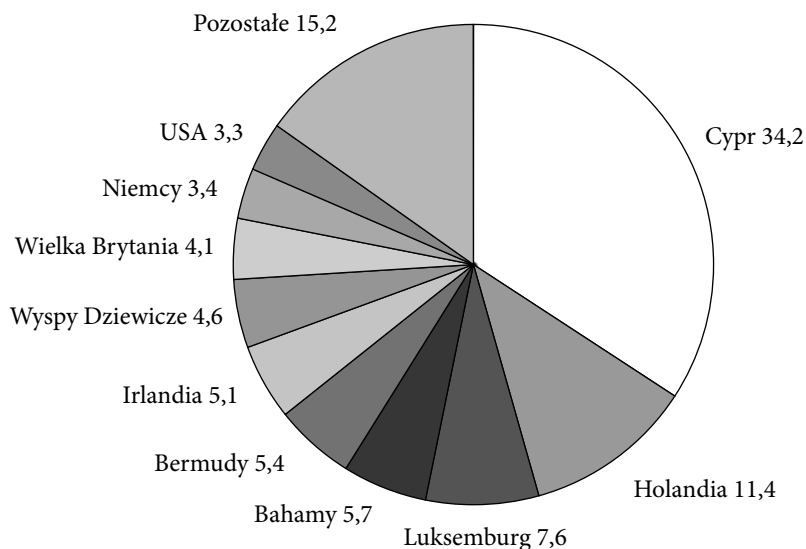

Rysunek 3. Napływ netto BIZ do Rosji z wybranych kierunków w latach 2010–2014 (w mln USD)

Źródło: Na podstawie danych Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej [www.cbr.ru]

Zgodnie z podpisaną umową jeszcze w 2015 roku rozpoczęło się 10 projektów inwestycyjnych, a całość jest przewidziana do zrealizowania w ciągu 4–5 lat.

Według Zajtseva [2015, s. 26] oraz Radziwilla i Vaziakovej [2015, s. 21] znaczna część napływu BIZ to środki pochodzenia rosyjskiego inwestowane w Rosji, dzięki wykorzystaniu jurysdykcji *offshore*. Analizując strukturę zasobów napływu BIZ w przekroju geograficznym, można zauważyć bardzo dużą koncentrację – trzynaście najbardziej znaczących gospodarek macierzystych odpowiedzialnych jest za ponad 92% skumulowanego napływu BIZ do Rosji (rysunek 4).

Rysunek 4. Struktura geograficzna zasobów napływu BIZ do Rosji w 2014 r. (w %)^a

^a Na rysunku uwzględniono gospodarki macierzyste o minimum dwuprocentowym udziale w zasobach napływu BIZ

Źródło: Na podstawie danych Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej: [www.cbr.ru]

Tylko cztery spośród nich: Wyspy Dziewicze, Bermudy, Bahamy oraz Cypr³, posiadające status rajów podatkowych, miały w 2014 roku łącznie 43-procentowy udział w całkowitych zasobach napływu BIZ do Rosji. W zakresie tego odsetka widoczna jest jednak wyraźna tendencja spadkowa. Cztery lata wcześniej był on aż o blisko 20 punktów procentowych wyższy, a spośród wymienionych wyżej krajów pochodzenia najbardziej dynamicznych inwestorów w 2014 roku żaden nie posiadał statusu rajy podatkowego.

Podsumowując rozważania nad pochodzeniem BIZ lokowanych w Rosji, należy zauważyć, że ponad 3/4 zasobów napływu w 2014 roku pochodziło z Unii Europejskiej oraz USA. Ograniczenie ekspansji inwestycyjnej zachodnich przedsiębiorstw w czasie eskalacji napięć na linii Zachód-Rosja

³ Cypr obecnie znajduje się na tzw. białej liście OECD, jednak do 2009 roku ujmowano go na tzw. liście szarej, grupującej raje podatkowe. Szacuje się, że wyprowadzono tam znaczące kwoty rosyjskiego kapitału, który „wraca” w formie BIZ. Pomimo zmiany regulacji, wskutek których Cypr przestano oficjalnie klasyfikować jako raj podatkowy, nadal stosowana jest tam relatywnie niska stawka podatku dochodowego i znacząca kwota wolna od podatku.

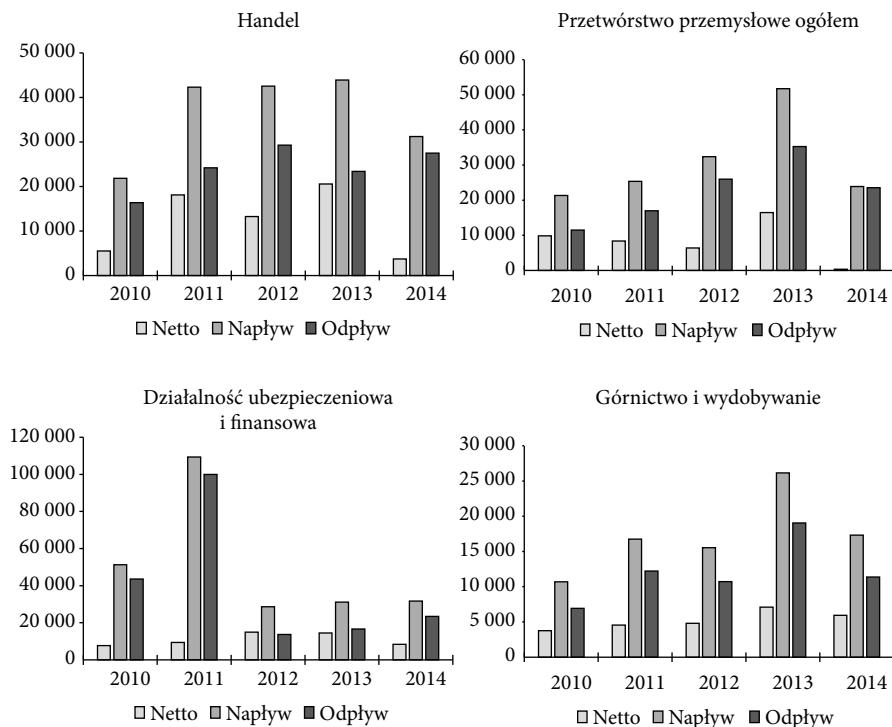
oraz dekonjunkury na rynku rosyjskim nie jest zaskakujące. Jednak opisany w poprzednim punkcie wzrost średniej wartości zrealizowanych w 2014 roku projektów inwestycyjnych typu *greenfield* w połączeniu z danymi o systematycznym wzroście zainteresowania chińskich podmiotów lokowaniem kapitału w Rosji każe zwrócić szczególną uwagę na aktywność właśnie tych aktorów. Co również ciekawe, Austria, Francja, Niemcy i USA w I kwartale 2015 roku w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego zwiększyły napływ swoich inwestycji do Rosji. Analiza przekroju branżowego napływających strumieni i zasobów BIZ w Rosji pozwoli na dopełnienie obrazu i uchwycenie potencjalnych motywów inwestowania.

3. Napływ BIZ w przekroju branż i przedsiębiorstw

W przekroju sektorów największy udział w wartości netto napływu BIZ do Rosji mają handel, działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz przetwórstwo przemysłowe. W latach 2010–2014 wymienione sektory zaabsorbowały odpowiednio: 25,6%, 22,9% i 17,3% wartości inwestycji. Wskutek gwałtownego skurczenia się strumienia BIZ w 2014 roku najbardziej ucierpiało przetwórstwo przemysłowe (rysunek 5). Napływ inwestycji do tego sektora stanowił zaledwie 2% wartości napływu netto z roku poprzedniego. Można jednak wskazać takie branże przetwórstwa przemysłowego, które odnotowały tylko niewielki spadek, a w kilku innych wystąpił wręcz wzrost BIZ. Należały do nich: produkcja drewna, produktów z drewna i korka; produkcja gumy i tworzyw sztucznych oraz (co jest oczywiste w kontekście nałożonych sankcji) produkcja żywności, napojów i tytoniu.

Największe spadki strumienia napływu kapitału z zagranicy w porównaniu do 2013 roku miały miejsce w odniesieniu do branży petrochemicznej oraz przemysłu motoryzacyjnego. Należy mieć jednak na uwadze, że branża petrochemiczna w 2013 roku odnotowała rekordowo duży napływ BIZ z powodu transakcji nabycia 18,5% akcji Rosneft przez BP⁴. Ograniczenie strumienia napływu w 2014 roku oznaczało więc powrót do przeciętnych wartości i tendencji w branży sprzed realizacji omawianej transakcji.

⁴ Równocześnie odpływ kapitału w 2013 roku był wyjątkowo niski w porównaniu do lat poprzednich, co sprawiło, że strumień napływu netto osiągnął w tym roku wartość ponad 21,6 mld USD.

Rysunek 5. Napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do poszczególnych sektorów Rosji w latach 2010–2014 (w mln USD)

Źródło: Na podstawie danych Banku Centralnego Federacji Rosyjskiej: [www.cbr.ru]

Zmniejszenie się napływu BIZ do branży motoryzacyjnej można tłumaczyć kurczeniem się rynku w warunkach ogólnej dekonjunktury. Nie można jednak zapominać o dużych inwestycjach podjętych w ostatnich latach, ale ukończonych dopiero w 2015 roku, jakimi są dwie fabryki silników należące do Volkswagen Group oraz General Motors [www.reuters.com]. Zarządy obu firm podkreślają gotowość do kontynuowania działalności w Rosji i dalszego wzmocnienia pozycji rynkowej. Równocześnie w branży ogłoszono w 2014 roku kilka znaczących nowych projektów do zrealizowania w kolejnych latach. Odpowiedzialne są za to przede wszystkim chińskie przedsiębiorstwa.

Z 48 projektów, jakie zostały ogłoszone przez chińskie podmioty w Europie Środkowowschodniej w 2014 roku, aż 12 dotyczyło właśnie Rosji. Połowa z nich dotyczyła branży motoryzacyjnej. Wzrost zainteresowania omawianą branżą daje nie tylko nadzieję na dynamizację rozwoju rynku

motoryzacyjnego w Rosji oraz wysoce pożądaną kreację nowych miejsc pracy (tabela 2), ale oznacza też istotne przesunięcie w motywach, jakimi kierują się chińscy inwestorzy na rynku rosyjskim. O ile dotychczas zrealizowane inwestycje wiodone były przede wszystkim motywami zasobowymi, o tyle inwestycje planowane są wyraźnie zorientowane rynkowo.

Tabela 2. Chińskie projekty inwestycyjne w Rosji zadeklarowane w 2014 roku

Inwestor	Lokalizacja inwestycji	Branża	Przybliżona wartość inwestycji (mln USD)	Liczba miejsc pracy
China Triumph International Engineering	obwód uljanowski	maszyny i urządzenia	2900	3000
Hawtai Motor Group	<i>nieokreślona</i>	motoryzacyjna	1060	3000
Great Wall Motors (GMW)	obwód tulski	motoryzacyjna	500	2500
New Hope Group (NHG)	Republika Tatarstanu	spożywcza	480	1267
Dongfeng Motor	Republika Tatarstanu	motoryzacyjna	480	2931
Lifan International (Trading)	obwód lipiecki	motoryzacyjna	290	1500
BAIC International	<i>nieokreślona</i>	motoryzacyjna	220	1415
Solar Systems	Republika Tatarstanu	komponenty elektroniczne	120	1180
Dongfeng Motor	obwód saratowski	motoryzacyjna	100	586

Źródło: Na podstawie danych z: [Recovery 2015, s. 29].

Pod względem wartości planowanej inwestycji (prawie 3 mld USD) największym chińskim projektem ogłoszonym w Rosji w 2014 roku jest inicjatywa China Triumph International. Firma chce zbudować zakład inżynierii mechanicznej w Uljanowsku, gdzie zamierza produkować sprzęt dla przemysłu cementowego, motoryzacyjnego, kolejowego, petrochemicznego i chemicznego [The fDi Report 2015, s. 9]. W przekroju branżowym wśród projektów z Państwa Środka dominuje przemysł motoryzacyjny i maszynowy, warto jednak zaznaczyć, że na czwartym miejscu pod względem wartości planowanej inwestycji znajduje się projekt BIZ w przemyśle spożywczym – szczególnie wrażliwym w okresie napięć politycznych na linii Zachód-Rosja.

Zakończenie

Niestabilna sytuacja polityczna i zmienność cen energii stały się przyczyną gwałtownego ograniczenia napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Rosji w 2014 roku. Jednak, jak wykazano, spadek aktywności inwestycyjnej nie dotyczył w jednakowym stopniu wszystkich gałęzi i kierunków pochodzenia kapitału. Można domniemywać, że wynikało to z kilku przyczyn: stosowanych instrumentów wsparcia rządu rosyjskiego, specyfiki niektórych obszarów działalności oraz indywidualnej oceny i oczekiwań inwestorów.

W kontekście dokonanych ustaleń i identyfikacji dynamicznych inwestorów przyszłość BIZ w Federacji Rosyjskiej nie wydaje się pesymistyczna. Według sondażu ATKearney przeprowadzonego na początku 2015 roku międzynarodowi inwestorzy – 500 szefów największych światowych firm i instytucji finansowych – nadal postrzega Rosję jako obiecujące miejsce do inwestowania [www.ft.com/cms].

Pozytywnie na inwestycje oddziałuje tani rubel, który pozwala znacząco redukować koszty ponoszone przez zagraniczne podmioty. Ponadto dekoninktura wymusza na władzach podejmowanie kroków ułatwiających prowadzenie biznesu. Według najnowszego raportu *Doing Business* [2016] na przełomie lat 2014 i 2015 znacząco ograniczono w Rosji zakres państwowej kontroli (w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw), zmniejszono obciążenia w zakresie podatku CIT oraz wzmocniono prawo ochrony własności, zbliżając jego zakres do światowych standardów. Zapewnia to awans gospodarce rosyjskiej w globalnym zestawieniu pod względem łatwości prowadzenie biznesu (51. miejsce na 189 ocenianych krajów), prymat w grupie BRICS i daje nadzieję na zwiększenie zainteresowania ze strony zagranicznych inwestorów.

Bibliografia

- Ćwiek-Karpowicz, J., Secieru, S. (red.), 2015, *Sankcje i Rosja*, PISM, Warszawa.
- Doing Business* 2016, *Measuring Regulatory Quality and Efficiency*, The World Bank.
- Doing Business* 2015, *Going Beyond Efficiency*, The World Bank.
- Nelson, R., 2015, *U.S. Sanctions on Russia: Economic Implications*, Congressional Research Service Report.

- Radziwill, A., Vaziakova, Y., 2015, *Improving the Business Climate in Russia*, OECD Economics Department Working Papers, No. 1192, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/5js4hmd6kq32-en> [dostęp: 10.08.2015].
- Recovery in the NMS, Decline in the CIS*, 2015, FDI Report, The Vienna Institute For International Economic Studies.
- The fDi Report, 2015, *Global greenfield investment trends*, www.fDiIntelligence.com [dostęp 29.06.2015].
- The Global Competitiveness Report 2014–2015*, 2015, World Economic Forum.
- WIR, 2014, *Investing In The SDGs: An Action Plan*, UNCTAD.
- WIR, 2015, *Reforming International Investment Governance*, UNCTAD. www.cbr.ru [dostęp: 13.09.2015].
- www.ft.com/intl/cms/s/0/0205a0d6-2412-11e5-bd8371cb60e8f08c.html#axzz3pm2pmRTe [dostęp: 6.07.2015].
- www.ft.com/cms/s/0/8b99ccb6-be8f-11e4-a341-00144feab7de.html [dostęp: 2.03.2015].
- www.reuters.com/article/2015/09/04/volkswagen-russia-engines-idUSL5N11A1A920150904 [dostęp: 4.09.2015].
- Zaytsev, Y., 2015, *Diagnostics of FDI inflow in Russia: Theoretical and Practical Issues*, Economic Analysis, no. 19 (418), s.16–27.